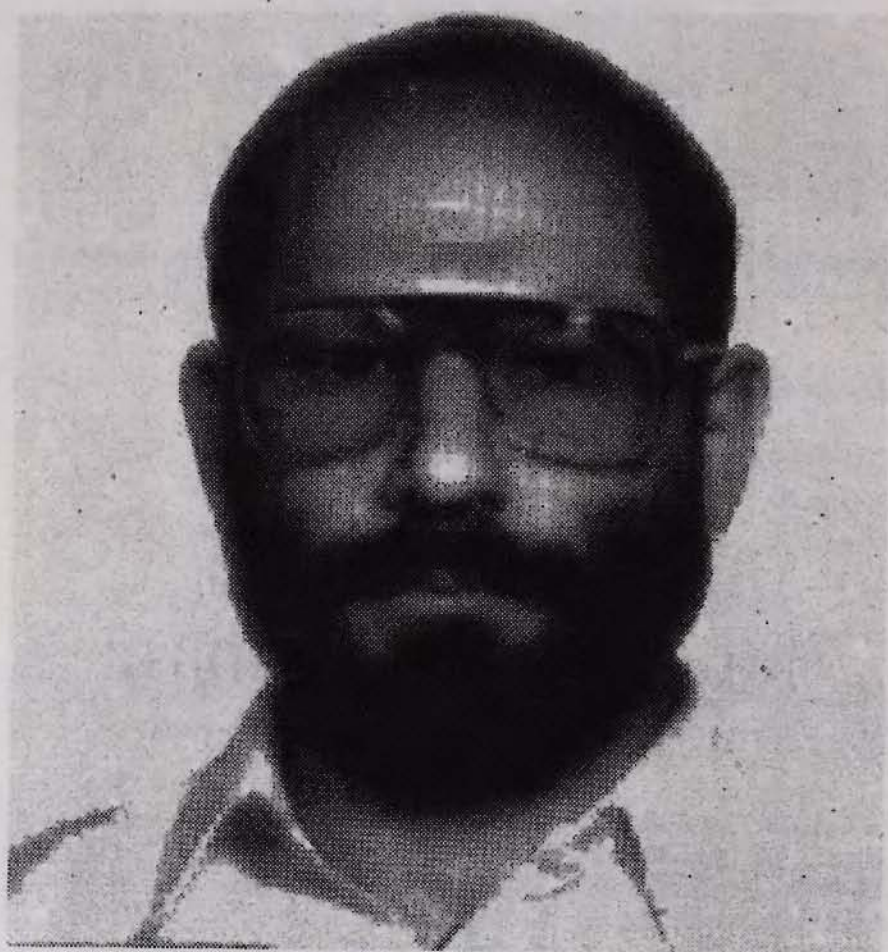

ՄՈՆԹԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ
(1957—1993)

Մնվել է 1957 թվականի նոյեմբերի 25-ին, Կալիֆոռնիա նահանգի Ֆրեզնո քաղաքից 40 մղոն հեռու գտնվող Վալսելիա ավանում: Հաճախել է տեղի միջնակարգ դպրոցը: 1969—1970 թվականներին ընտանիքով ճամփորդել է Եվրոպայի և Միջին Արևելքի 41 երկրներում, այցելել է Արևմտյան Հայաստան՝ իր պապերի տունը: Այդ տարիքում Սոնթն Մեյքոնյանը առաջին անգամ գիտակցել է իր հայ լինելը:

Վալսելիա վերադառնալուց հետո որպես առաջնակարգ աշակերտ 1973 թ. ուղարկվել է Ճապոնիա, որտեղ սովորել է 18 ամիս, Օսակա քաղաքում: Վալսելիայի երկրորդական վարժարանն ավարտելուց անմիջապես հետո ընդունվել է Բերկլիի (Կալիֆոռնիա) համալսարանի հին ասիական ժողովուրդների պատմության ու հնագիտության բաժինը: Բացառիկ ընդունակությունների շնորհիվ ուսուցման 4 տարվա ծրագիրն ավարտել է 2,5 տարում:

Սովորելու տարիներին մի քանի ընկերների հետ հիմնադրել է Բերկլիի համալսարանի «Հայ ուսանողական միությունը»: Ապրիլի 24-ի առթիվ «Հայ ուսանողական միության» նախաձեռնած հայ ժողովրդի պատմությանը նվիրված ցուցահանդեսի հիմնական կազմակերպիչներից մեկն է եղել:

Հետաքրքրված լինելով հայ ժողովրդի պատմությամբ և ուսումնասիրելով նրա ծագումը՝ իր ավարտաճառը գրում է Ուիրատուի ժայռափոր դամբարանների մասին, որը պաշտպանում է 1978 թվականին: Այնուհետև դիմում է Օքսֆորդի համալսարան ուսումը շարունակելու, իսկ 1978 թ. մարտին մեկնում է Լիբանան՝ հայրենիքին ավելի մոտ լինելու և

մայրենի լեզուն սովորելու համար: Նույն տարում Լիբանանից մեկնում է Իրան և Հավթանում մասնակցում «Հող և մշակույթի» կազմակերպած պեդումներին: Դժբախտաբար հետագայում այլևս ժամանակ չի ունենում պաշտելու իր մասնագիտությամբ:

Լիբանանում նվիրվելով նորագույն հայ պատագրական պայքարին՝ հրաժարվում է Օքսֆորդում ուսումը շարունակելուց, ուր արդեն ընդունվել էր:

1980 թվականին միանում է Հայաստանի Ազատագրության Հայ Գաղտնի Բանակին, 1981-ին կեղծ անձնագիր կրելու մեղադրանքով և Հռոմում թուրք դեսպանի դեմ մահափորձ կատարելու կասկածով ձերբակալվում է և մեկ ամիս հետո ազատ արձակվում: Այդ թվականից սկսում է ընդհատակում ապրել: 1983 թվականին մի խումբ ընկերների հետ հեռանում է ՀԱՀԳ-ից և ապրում է լիակատար մեկուսացման մեջ: 1985 թվականի նոյեմբերին երկրորդ անգամ ձերբակալվում է Փարիզում, դարձյալ կեղծ անձնագիր կրելու մեղադրանքով: Մինչև 1989 թ. հունվար ամիսը մնում է ազատազրկման մեջ: Մեկուսացման և բանտարկության տարիներին հայ ժողովրդի նորագույն պատագրական պայքարի մասին հոգիածներ է գրում, որոնք տպագրվում են Փարիզի «Հայ պայքար», Լոնդոնի «Կայծեր» թերթերում և Սան Ֆրանցիսկոյի «Մարդարապատ» ամսագրում: Այս հոգիածների մի մասը և կազմակերպական բնույթի նամակները «Պայքարելու իրավունքը» խորագրով հրապարակվել են առանձին գրքով 1990 թվականին: Հեղինակի վերանայումից հետո 1993 թ. այն վերա-

հրատարակվել է: Գիրքը գրվել է անգլերենով: Մեկուսացման տարիներին Մոնթե Մելքոնյանն իր ընկերների հետ միասին աշխատել է ՀԱՀԳԲ-ի և նորագույն հայ ապստամբական պայքարի պատմության մասին գրքերի վրա: 1984, 1986 և 1988 թվականներին այս աշխատությունները լույս են տեսել Լոնդոնում, անգլերեն լեզվով:

1989 թվականին, ապատ արձակվելուց հետո, Մոնթե Մելքոնյանը ուղարկվել է Հարավային Եմեն: Այստեղ նրան է միացել կինը՝ Սնդան, և միասին անցել են Արեւելյան Եվրոպա, որտեղ թափառել են շուրջ երկու տարի: Այդ ժամանակահատվածում հայերեն են թարգմանել վերոհիշյալ երեք աշխատությունները, որոնք այնուհետև լույս են տեսել 1994 թ. մեկ գրքով, «Իրականություն» ընդհանուր խորագրով:

1990 թ. հոկտեմբերին Մ. Մելքոնյանը անցել է Հայաստան: Մինչև 1991 թ. սեպտեմբեր ամիսը փուզահենոաբար կատարել է գիտական ու պիլոֆորական աշխատանքներ:

Հայաստանի գիտությունների ակադե-

միայի մասնագետների հետ շուրջ 8 ամիս աշխատել է «Հայաստանը և իր հարևանները» ծավալուն գիրքը կազմելու վրա: Դժբախտաբար դարձյալ ժամանակ չի ունեցել ամբողջովին նվիրվելու իր սիրած գործին՝ գիտությանը, և, առաջնահերթ համարելով հայրենի երկրի պաշտպանության հրամայականը, մեկնել է ռազմաճակատ:

Մոնթե Մելքոնյանը դարաբաղյան ռազմաճակատ գնաց իր ներքին ձայնի, իր խղճի ու աշխարհայացքի թելադրանքով, իր կյանքի տրամաբանության բերումով: Եվ այնտեղ էլ գտավ իր իմացյալ մահը (1993 թ.)՝ մեծ հնարավորություններով, երապանքներով ու ծրագրերով լեցուն կյանքը նվիրաբերելով իր ժողովրդի գոյատևման մեծ գործին...

Մոնթե Մելքոնյանը տիրապետում էր անգլերեն, հայերեն, ֆրանսերեն, իսպաներեն, ճապոներեն, թուրքերեն և իտալերեն լեզուներին, որոշ չափով գիտեր նաև պարսկերեն և քրդերեն: Ընկերների ու դասախոսների վկայությամբ նա հմուտ պատմաբան և հնագետ էր:

ՄԵԴԱ ՄԵԼԲՈՒՅԱՆ

